

Opis źródła:

W XVI wieku handel Rzeczypospolitej Obojga Narodów przeżywał rozkwit, głównie dzięki eksportowi produktów rolnych i surowców. Głównymi partnerami handlowymi były kraje Europy Zachodniej, zwłaszcza Niemcy, Niderlandy i Anglia. Gdańsk odgrywał kluczową rolę jako centrum handlu morskiego. Handel ten przyczyniał się do wzrostu zamożności szlachty i rozwinięcia miast, lecz jednocześnie prowadził do uzależnienia gospodarki od eksportu surowców. Fragment utworu Marcina Kromera przedstawia ówczesny eksport i import.

Miejsce wydania:

M. Kromer, *Polska, czyli o położeniu, ludności, obyczajach, urzędach i sprawach publicznych Królestwa Polskiego księgi dwie*, tłum. S. Kazikowski, Olsztyn 1984.

Miejsce przechowywania oryginału źródła:

Biblioteka Jagiellońska w Krakowie

Tekst źródła:

[...], bo teraz Polacy więcej niż kiedykolwiek handlują różnym towarem ze wszystkimi innymi krajami. Wymiana towarów także jest niemała.

Wywozi się zaś przede wszystkim żyto, pszenicę, jęczmień, owies i inne zboża, len, chmiel, skóry wołowe, łój, wyroby białoskórnice, miód, wosk, bursztyn, smołę, potaż, belki masztowe, żerdzie i inny materiał nadający się do budowy okrętów i wyposażenia budynków mieszkalnych. Ponadto piwo i pewne ziele przydatne do barwienia wełny i jedwabiu. A już wołów, skopów oraz koni ogromne ilości dostarcza się nie tylko sąsiednim, lecz i dalszym nawet krajom. Konie dla swej szybkości i wytrzymałości na trud czy niekorzystne warunki, a także dla lekkiego chodu, cieszą się popytem wśród mieszkańców krajów bardzo odległych.

Przywozi się zaś w zamian za to skądinąd tkaniny, nie tylko jedwabne i zołotogłów, lecz także wełniane i lniane z delikatniejszego przędzy, kobierce, obicia i inne ozdoby wnętrz, rzędy dla koni i stroje dla ludzi. Wyrób tych artykułów jest bowiem u Polaków raczej zaniedbany, chociaż samego surowca nie brak na miejscu i innym krajom się go dostarcza. Dalej, przychodzą do nas perły i drogie kamienie, następnie futra sobole, rysie, gronostajowe, kunie, piżmaków, lisów, wilków, niedźwiedzi i innych zwierząt, których większe ilości dostarczają lasy głębokiej Północy i Wschodu; wreszcie wyzina, śledzie i inne zasolone lub suszone na słońcu i wietrze ryby morskie, a ponadto srebro, miedź, mosiądz i stal, zarówno w stanie surowym, jak i obrobione. Wielką liczbę wołów dostarcza także bogata w pastwiska Wołoszczyzna, czyli Mołdawia i Besarabia, koni natomiast Węgry. Rozliczne gatunki win sprowadza się z tychże Węgier i Moraw, a także Austrii, Recji, Słowenii, Italii, Krety i Grecji, ale w mniejszych ilościach. Do Gdańska przywozi się drogą morską wina reńskie, francuskie, hiszpańskie, wreszcie kanaryjskie i kretańskie. Następnie sprowadza się z daleka, zarówno ze Wschodu, jak i Zachodu, wonności i przeróżne przyprawy do potraw, a także smakołyki, które razem z winem i złotogłowiem oraz jedwabnymi tkaninami potężnie rujnują ludność i Królestwo.

Pytania do źródła:

Pytania dla uczniów szkoły podstawowej:

1. Jakie towary Polacy wywożą do innych krajów?
2. Dlaczego polskie konie cieszą się dużym popytem za granicą?
3. Jakie surowce i materiały są przywożone do Polski w zamian za eksportowane towary?
4. Dlaczego niektóre importowane towary, takie jak wino i jedwabne tkaniny, mogą mieć negatywny wpływ na polskie społeczeństwo i Królestwo?

Pytania dla uczniów szkoły średniej (poziom podstawowy):

1. Jakie artykuły użytku codziennego Polacy importują z innych krajów, ponieważ ich produkcja jest zaniedbana w Polsce?
2. Co świadczy o znaczeniu Gdańska w handlu międzynarodowym według opisanego tekstu?
3. Dlaczego, mimo dostępności surowców, Polska importowała tkaniny zamiast produkować je na miejscu?
4. Jakie towary były najczęściej eksportowane z Polski w opisywanym okresie?

Pytania dla uczniów szkoły średniej (poziom rozszerzony):

1. Które surowce eksportowane z Polski były najważniejsze dla budownictwa okrętów i domów? Co to świadczy o krajobrazu naturalnym ówczesnej Polski?
2. Jakie były główne przyczyny, dla których Polska importowała produkty luksusowe takie jak jedwabne tkaniny, złotogłów, perły i drogie kamienie?
3. Jakie skutki miała wymiana handlowa na gospodarkę i społeczeństwo Polski?
4. Wymień przykłady produktów spożywczych importowanych do Polski i omów ich wpływ na kuchnię polską.
5. Jakie były główne przeszkody logistyczne i geograficzne, z którymi musiała się zmierzyć Polska w handlu międzynarodowym?

Słowniczek pojęć:

Morze Wenedów - tak określano było Morze Bałtyckie

Potaż – to substancja chemiczna, która składa się głównie z węglanu potasu (K_2CO_3). W przeszłości była uzyskiwana głównie przez wypalanie drewna i wymywanie popiołu w wodzie, a następnie odparowywanie tego roztworu. Potaż był wykorzystywany w różnych dziedzinach, takich jak produkcja szkła, mydeł, środków piorących, barwników oraz nawozów. W szczególności w Polsce w okresie staropolskim potaż był jednym z ważnych towarów eksportowych.

Wyzina - to nazwa dawniej używana na określenie suszonego mięsa.

Złotogłów – rodzaj bogatej tkaniny z nici złotych lub srebrnych (srebrogłów).

Literatura pomocnicza:

Jezierski A., Leszczyńska C., *Historia gospodarcza Polski*, Warszawa 2003.

Imię i nazwisko osoby opracowującej rekord – Joanna Kunigielis